

Hitri vodnik za Zotero

Kaj je Zotero?

Zotero je za uporabo enostavno, zmogljivo raziskovalno orodje, ki pomaga zbirati, organizirati in analizirati vire (citate, polna besedila, spletne strani, slike in druge predmete) ter omogoča skupno rabo rezultatov vašega raziskovanja na različnejše načine. Kot razširitev priljubljenega in razširjenega odprto-kodnega spletnega brskalnika Firefox vključuje Zotero najboljše iz sveta starejše programske opreme za upravljanje z viri (kot je EndNote) – možnost shranjevanja polj o avtorju, naslovu in objavi ter izvoz teh podatkov kot oblikovanih sklicev – in najboljše iz sveta sodobne programske opreme in spletnih programov (kot sta iTunes in del.icio.us), kot so možnosti interakcije, dodajanja značk in iskanja na napredne načine. Zotero je močno integriran s spletnimi viri; zazna lahko, kdaj si uporabniki ogledujejo knjigo, članek ali drug predmet na spletu, in – na številnih osrednjih raziskovalskih in knjižničnih straneh – poišče in samodejno shrani popolne referenčne podatke za to vsebino v ustrezna polja. Ker živi v spletnem brskalniku, lahko z lahkoto posreduje podatke in jih prejema od drugih spletnih storitev in programov; ker teče na osebem računalniku uporabnika, lahko tudi komunicira s programi, ki tam tečejo (kot sta OpenOffice.org Writer in Microsoft Word). Prav tako ga je mogoče uporabljati v nepovezanem načinu (npr. na letalu, v arhivu brez brezžične povezave).

Če želite izvedeti še več o tem, kaj zmore Zotero, obiščite [strani za podporo](#) (v angl. jeziku).

Če želite izvedeti več o tem, kam je namenjen Zotero, si oglejte [načrt razvoja](#) (v angl. jeziku).

Zotero je izdelek [Center for History and New Media](#) na [George Mason University](#). Finančno ga radodarno podpirajo [United States Institute of Museum and Library Services](#), [Andrew W. Mellon Foundation](#) in [Alfred P. Sloan Foundation](#).

Namestitev

Najprej morate prenesti in namestiti brskalnik [Firefox 2.0](#), [Netscape Navigator 9.0](#) ali [Flock 0.9.1](#) (Zotero ne deluje s starejšimi različicami Firefox ali drugimi spletnimi brskalniki, kot sta Internet Explorer in Safari). Če že imate Firefox 2, preskočite naslednji odstavek.

Firefox je izjemno priljubljen in hkrati brezplačen spletni brskalnik, ki je na voljo za skoraj vse operacijske sisteme (Windows, Mac OS, GNU/Linux itn.). Če še vedno uporabljate Internet-Explorer, prehod na brezplačno, hitro in varno alternativo Firefox ni noben problem – tako kot so že storili milijoni uporabnikov po svetu. Firefox bo ob namestitvi all prevzel vaše nastavitve in zaznamke, seveda pa lahko za druge potrebe vzporedno še vedno uporabljate stari brskalnik.

Ko je Firefox 2.0 nameščen, naložite razširitev Zotero s tega spletnega mesta – pojdite na domačo stran [Zotero](#), kliknite gumb „Download“, kliknite „Namesti“, ko je razširitev prenesena, nato ponovno naložite Firefox. Odtlej boste videli logotip „Zotero“ na spodnjem robu okna Firefox.

Ob prvem prenosu razširitve Zotero boste najverjetneje prejeli sporočilo v tankem rumenem traku na vrhu prikazane spletne strani: “Firefox je temu spletnemu mestu preprečil nameščanje programske opreme na vaš računalnik.”,

Če vidite to sporočilo, vidite tudi gumb “Uredi nastavitve ...”. Kliknite ta gumb, nato kliknite “Dovoli” in “Zapri”.

Zdaj poskusite ponovno prenesti razširitev Zotero. Tokrat ne bi smelo biti težav.

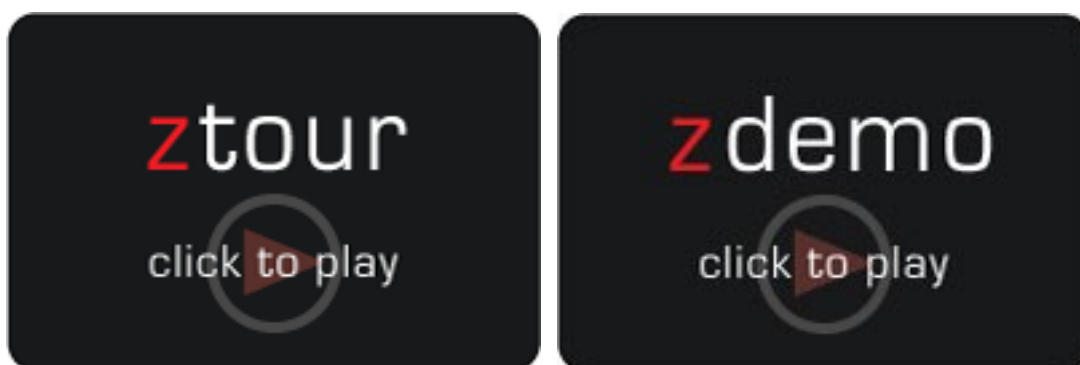
V redkih primerih lahko prejmete drugačna sporočila o napaki. Najpogostejše med njimi je „napaka -228“, ki preprečuje prenos Zotera. Za takšno sporočilo obstaja vrsta možnih razlogov, od varnostne programske opreme na vašem računalniku do bolj tehničnih vzrokov.

Če imate še naprej težave, obstajata dve alternativni metodi prenosa:

1. Prenesite Zotero z njegove domače strani tako, da desno kliknete gumb "Download" na PC-ju ali s Ctrl-klikom gumba "Download" v okolju OS X, nato pa izberete možnost Shrani povezavo kot. Shranite datoteko razširitve Zotero (ki ima končnico .xpi — bodite pozorni, da pomotoma ne shranite slike gumba "Download") na svoje namizje, nato pa povlecite in spustite to datoteko na odprto okno brskalnika Firefox.
2. Manj zaželen način: poskusite ga namestiti s spletnega mesta [Firefox Add-ons](#) in ne z [zotero.org](#). Slaba stran prenosa Zotero s spletišča Mozilla/Firefox je, da boste prejeli oznanila o novih različicah Zotera veliko kasneje kot uporabniki, ki ga prenesejo neposredno z [zotero.org](#). (Ob vsaki še najmanjši spremembi programa ga moramo poslati v pregled Mozilli, kar lahko vzame nekaj časa, da jo objavijo na svojih straneh.)

Filmčki namesto uvoda

Najboljši način, da se spoznate z Zoterom, je ogled filmčkov *Sprehod (Tour)* in *Demo*. S klikom na spodnji sliki zaženete ogled. Za še več filmčkov si ogledajte naše [učne filmčke](#).

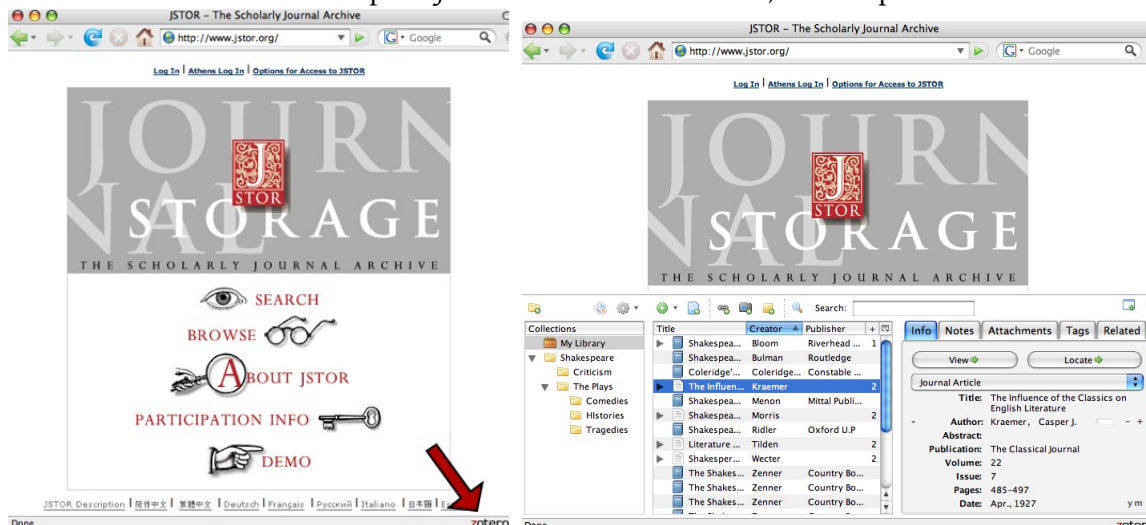

Okno Zotero

Zotero deluje v okviru spletnega brskalnika Firefox, ki mora biti odprt, da lahko dostopate do svoje raziskovalne zbirke. Toda ni potrebno, da bi bili povezani v internet; opombe, iskanje in organiziranje popolnoma delujejo v brezpovezavnem načinu, čeprav očitno ne boste mogli ogledati nekaterih spletnih vnosov v svoji zbirki ali pridobiti drugih spletnih gradiv.

Okno Zotero vsebuje vašo celotno zbirko: bibliografske reference in cele dokumente in datoteke, vaše opombe in druge vnose, kot so slike in posnetki spletnih strani.

Kliknite ikono Zotero v desnem spodnjem kotu okna brskalnika, tako odprete okno Zotero.

S tem se odpre podokno z vsemi svojimi citati, zbirkami in opombami.

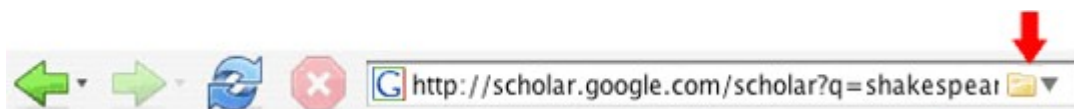
Če želite zapreti Zotero, kliknite ikono X v desnem zgornjem delu okna Zotero ali pa znova kliknite logotip. Okno Zotero lahko kadar koli odprete ali zaprete iz Firefox. Okna Zotero ni potrebno odpreti, da bi lahko "hitro shranili" gradivo, ki ga želite dodati svoji raziskovalni zbirki.

Zotero zazna vnose na spletni strani

Morda najpomembnejša funkcionalnost Zotera je njegova zmožnost razpoznave, ko si na spletni strani ogledujete vnos (ali vnose). Če si npr. ogledujete zapis o knjigi iz spletnega knjižničnega kataloga, se pojavi ikona knjige Zotera v naslovni vrstici Firefox (na vrhu okna brskalnika, kjer se pojavi trenutni spletni naslov ali URL) takole:

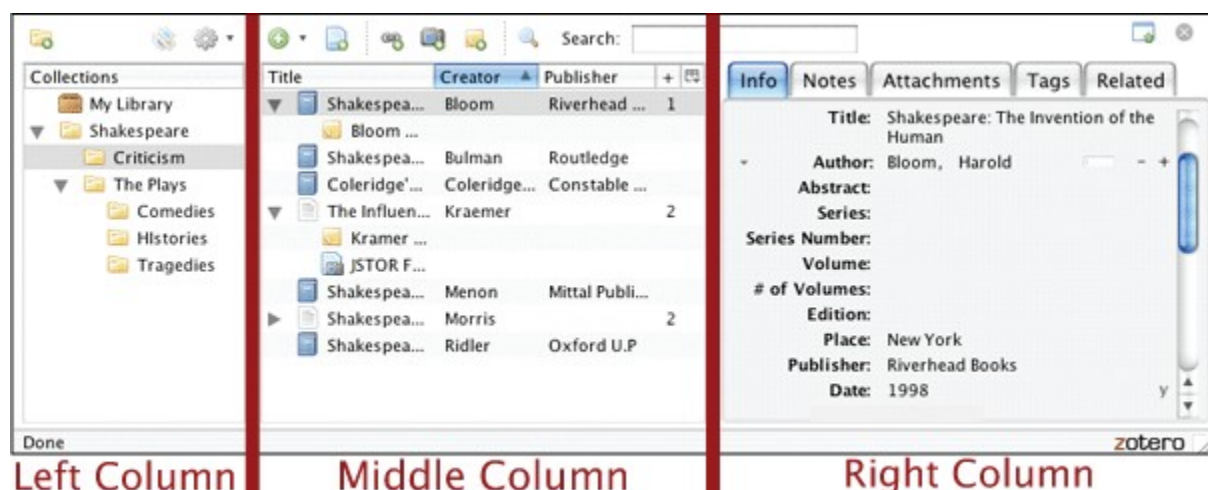
Enostavno kliknete ikono knjige in Zotero bo shranil vse podatke o citatu iz te knjige v vašo knjižnico. (Okna Zotero ni potrebno odpreti, da bi to delovalo.) Če si ogledujete skupino vnosov (npr. seznam rezultatov iskanja v Google Scholar ali LexisNexis), se pojavi mapa. S klikom mape ustvarite seznam vnosov s soležnimi potrditvenimi polji; izberite tiste, ki jih želite shraniti in Zotero bo opravil vse drugo.

Če trenutno delate z določeno zbirko (to pomeni, da je v levem stolpcu izbrana zbirka in ne "Moja knjižnica"), bodo sklici kopirani na to mesto, kot tudi vaša celotna knjižnica.

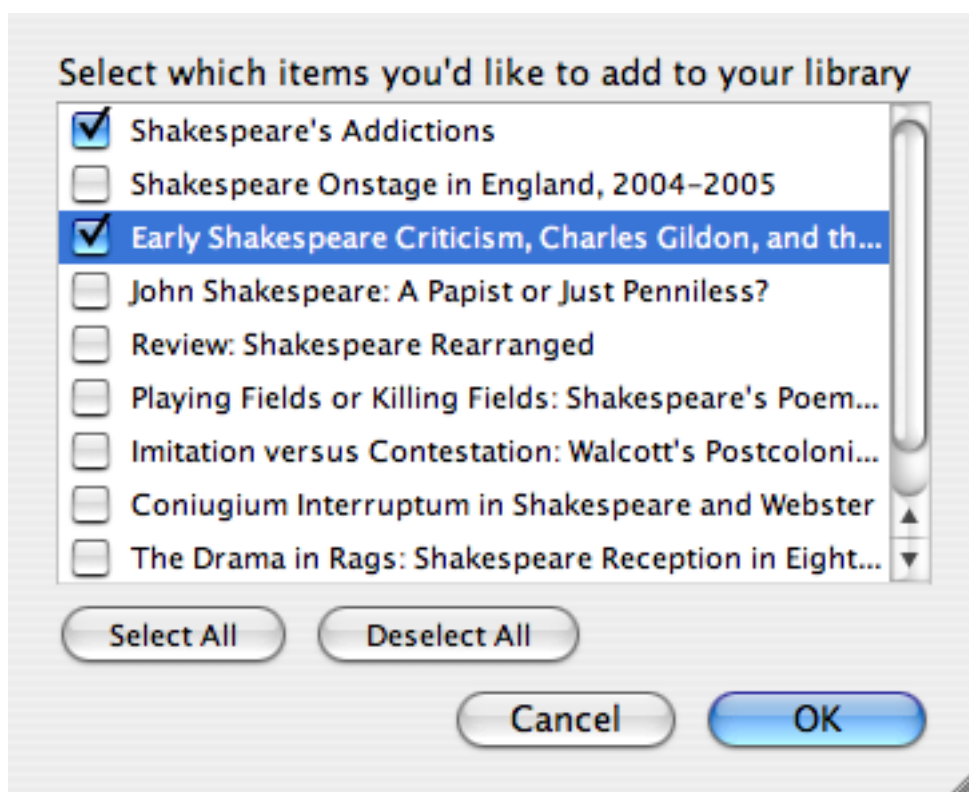
Zotero zaznava informacije prek prevajalnikov mest. Prevajalniki Zotera bi morali delovati z večino knjižničnih katalogov, nekaterimi priljubljenimi spletnimi mesti, kot sta Amazon in New York Times, ter številnimi portalskimi zbirkami podatkov. Enostavno poiščite ikone v naslovni vrstici. (Za več informacij ali nekaj poskusnih mest si oglejte naš [seznam kompatibilnih mest](#).) Ekipa Zotero bo sčasoma dodajala podporo za dodatna spletna mesta. Ni potrebe, da bi se vračali na spletno stran Zotera, ti novi prevajalniki bodo samodejno dodani posodobitvam Zotera.

Trije stolpci okna Zotero

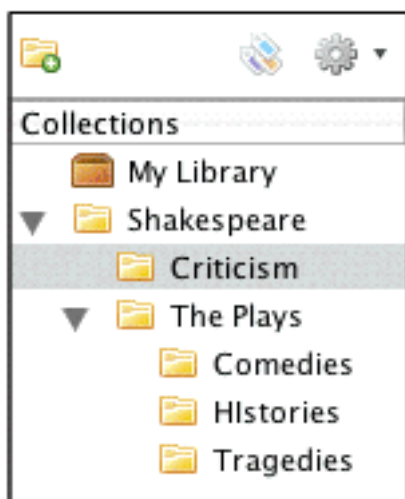

Levi stolpec vsebuje celotno vašo knjižnico ("Moja knjižnica") in vaše posamezne zbirke, ki so podmnožice "Moje knjižnice"; stolpec na sredini prikazuje vnose zbirke, ki je poudarjena v levem stolpcu; desni stolpec prikazuje podatke o vnosu, ki je izbran v stolpcu na sredini.

"Moja knjižnica" vsebuje vse sklice, datoteke in zapiske, ki ste jih shranili, prenesli ali napisali. Če želite uvrstiti te vnose v določeno zbirko, jih povlecite in spustite v ikono mape ustrezne zbirke. Vsaka zbirka ima lahko neomejeno število podzbirk in map. Ustvarite lahko tudi shranjena iskanja, ki prikažejo vse vnose, ki se ujemajo s kriteriji, ki jih definirate. Če želite izbrisati vnos ali zbirko, jo le izberite in pritisnite tipko "Izbriši". Z desnim klikom (ali s Ctrl-klikom na Macu) vnosa in zbirk priključete meni drugih dejanj, ki jih lahko opravite.

Levi stolpec

dodajte novo [zbirko](#)

upravljajte s svojimi [značkami](#)

uvoz/izvoz zbirk, spreminjanje nastavitev Zotera in ogled informacij o Zoteru (vključno z različico in zaslugami)

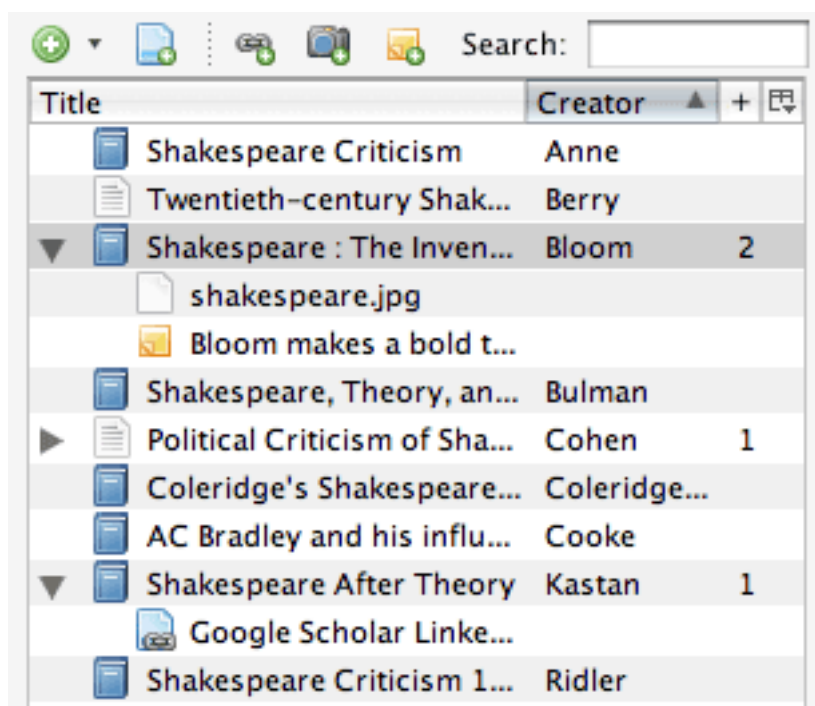

vaša knjižnica Zotero, ki vsebuje vse vnose, ki ste jih dodali

zbirka (podmnožica vaše knjižnice)

Osrednji stolpec

[ročno dodajte vnos](#)

dodajte to spletno stran svoji zbirki

dodajte povezavo na to spletno stran (to je neke vrste zaznamek, ne pa dodajanje spletne strani kot polnega vnosa z , ki lahko sprejme polne podatke s citati, več opomb in prilog)

naredite posnetek trenutne spletne strani (posnetke lahko vlečete in spustite v poljubno mapo ali vnos)

izvedite [napredna iskanja](#)

dodajte samostojno opombo

[opomba](#)

knjiga

članek

časopisni članek

film

datoteka

povezava na datoteko

povezava na spletno stran

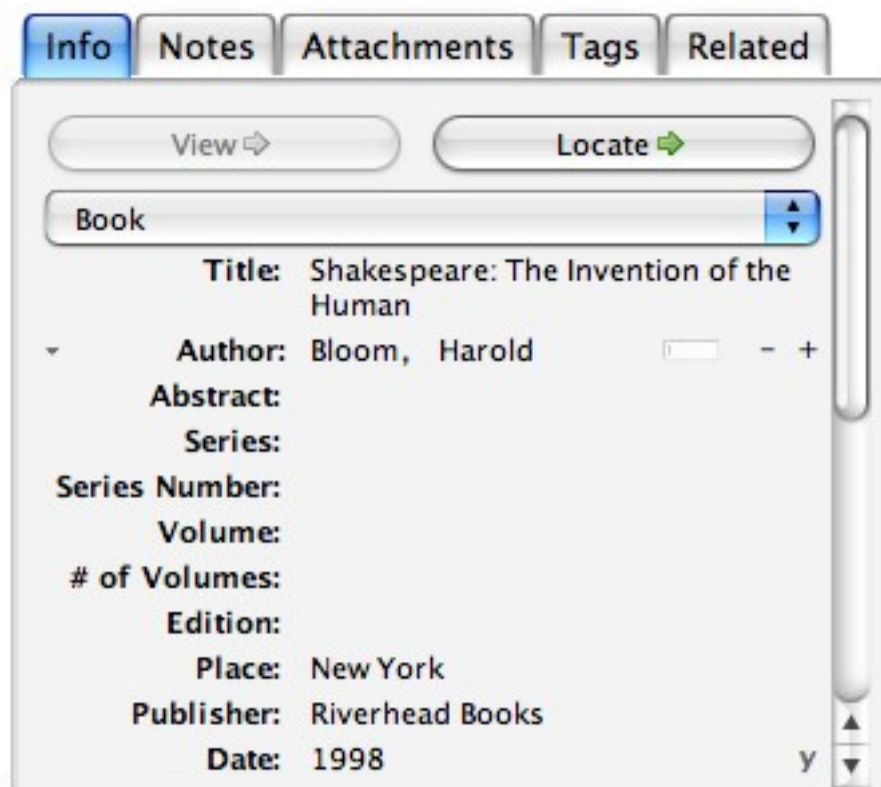

posnetek spletne strani

To so le najbolj priljubljene vrste vnosov; druge ikone za risbe, zvok itn. se pojavijo, če jih dodate v svojo knjižnico.

Desni stolpec

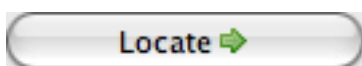
vklop in izklop celozaslonskega načina

zaprite okno Zotero

odpre spletni naslov, povezan z vnosom (če ta obstaja)

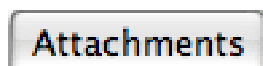
poskuša najti članek ali knjigo v vaši bližnji knjižnici
(z uporabo OpenURL)

podatki o citatu, ki jih lahko uredite s klikom na posamezna polja

opombe, ki ste jih zapisali o vnosu
(opombe se samodejno shranjujejo med vnašanjem)

datoteke, PDF-ji, slike, povezave in posnetki spletnih strani, ki ste jih pripeli vnosu

[značke](#), s katerimi ste opremili vnos; Zotero lahko tudi samodejno zajame predmetne oznake LC (knjige) in ključne besede (članki)

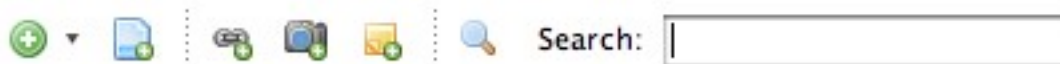
drugi vnosi, ki ste jih povezali s tem vnosom

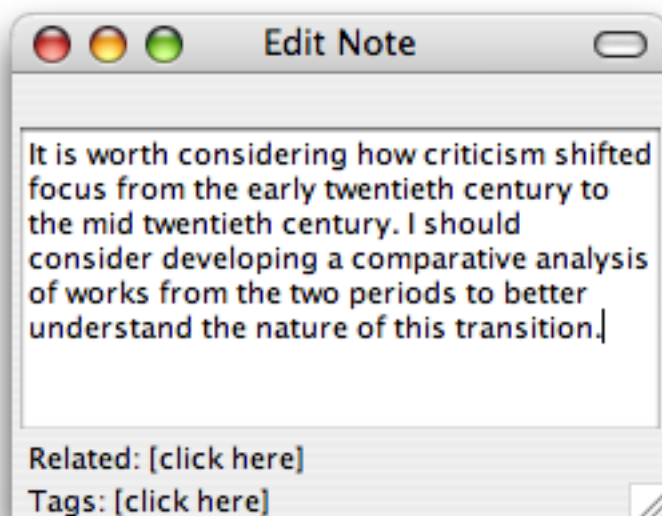
odprite in zaprite okno Zotero

Pisanje opomb

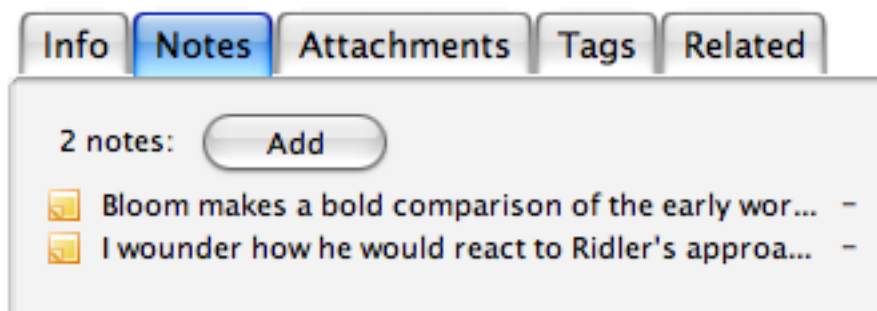
Večina uporabnikov noče le brati in zbirati vire; želijo si delati zapiske, opombe o njih. Vsi imamo drobne čečkarije na robovih strani knjig, na samolepilnih listkih in v beležnicah (resničnih ali virtualnih). Zotero zagotavlja enostavno hrambo vseh teh zaznamkov, zabeležk in opomb na enem samem mestu, vključno z iskanjem po njih. Kliknite spodnjo zaslonsko sliko in si oglejte filmček o opombah ali pa si preberite besedilo spodaj.

Na vrhu srednjega stolpca v podoknu Zotero se pojavi pet ikon. Rumeni kvadrat z znakom plus na desni strani je ikona “samostojne opombe”. Kliknite ta gumb, če želite ustvariti novo opombo in nato vnesite svojo opombo.

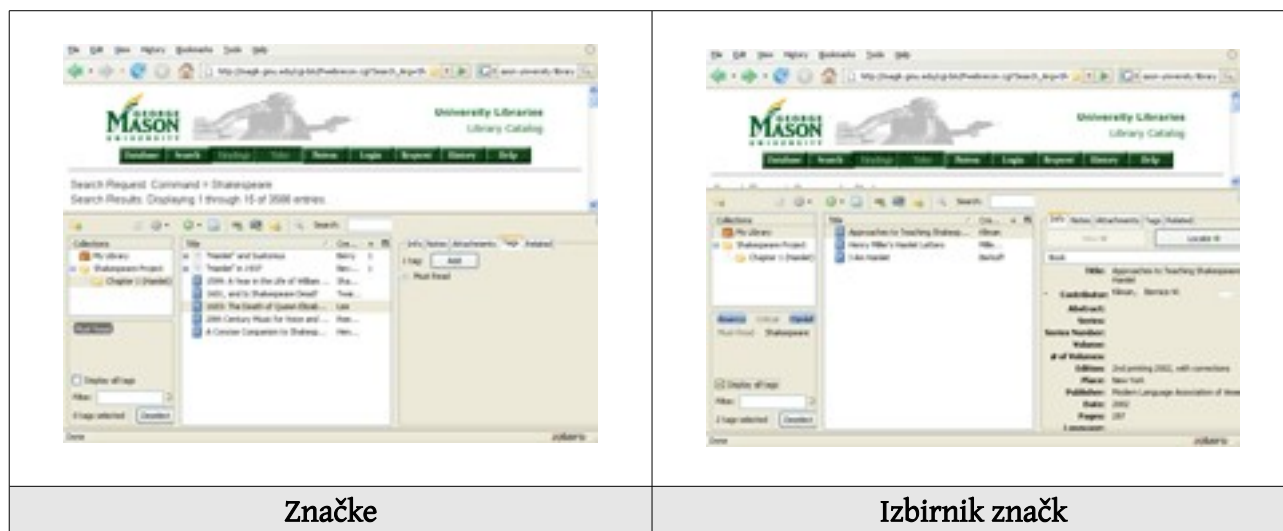
Opombe lahko pišete tudi za posamezne vnose. Če želite zapisati opombo o posameznem vnosu, ga izberite in kliknite zavihek opomb v desnem stolpcu. Zdaj lahko kliknete gumb “Dodaj” in s tem dodajate opombe vnosu.

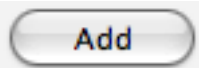

Značke in izbirnik značk

Označevanje z značkami je enostaven način kategorizacije vnosov s pripenjanjem opisnih besed oz. gesel. Svoje podatke lahko označujete s poljubnim ustreznim geslom ali pojmom, ki bi ga radi povezali z danim vnosom. Te značke omogočajo presevanje informacij na osebni način, po kategorijah, ki se vam zdijo primerne. Oglejte si naš filmček o [značkah](#) in [izbirniku značk](#).

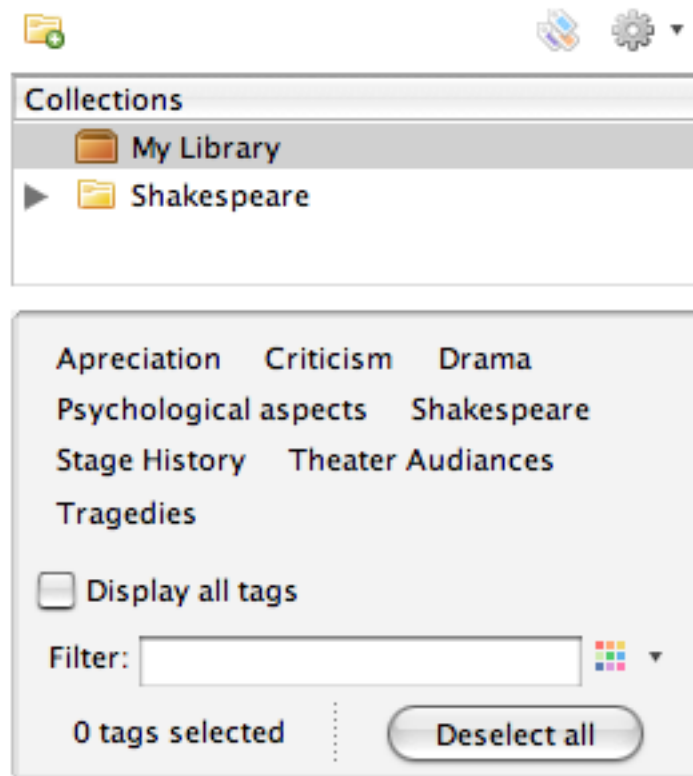

Če želite dodati značko vnosu, enostavno izberite zavihek značk v desnem stolpcu in

pritisnite gumb . Nato vnesite značko. Ko ste enkrat dodali značko, boste videli, da je bila dodana tudi v polje izbirnika značk v levem stolpcu.

V levem spodnjem kotu podokna Zotero se nahaja izbirnik značk, ki doda dodatno plast upravljanja s podatki dopolnjevanja sistema zbiranja in iskanja. Izbirnik značk lahko vključite ali izključite s klikom na gumb Pokaži/skrij izbirnik značk (). Izbirnik značk posodobi svoj nabor iz značk, ki jih pripnete posameznim vnosom svoje knjižnice. S klikom na poljubno značko lahko filtrirate vnose v knjižnici, zbirkah in shranjenih iskanjih, in sicer po poljubnem številu značk.

Izbirnik značk privzeto pokaže vse značke vnosov v trenutni mapo. Ko kliknete na dano značko, se osrednje podokno posodobi in prikaže le vnose s to značko. Izberete lahko več značk in tako še bolj natančno osredotočite rezultate v osrednjem podoknu ali kliknete na značko, da prekličete njen izbor. Če želite hitro najti značko na seznamu, vnesite del njenega imena v polje Filter; izbrane značke, ki se ne ujemajo z vnesenimi, ostanejo izbrane, s čimer lahko hitro najdete in izberete več vnosov. Možno je tudi klikniti na gumb "Ne izberi ničesar", s čimer povrnete osrednje podokno v prikaz vseh vnosov v izbrani mapo.

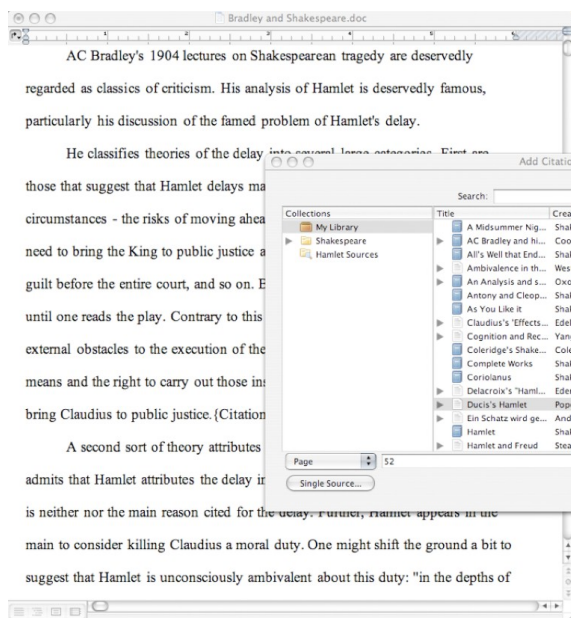

Iz tega polja lahko upravljate z značkami celostno. Z desnim klikom značke (ali Ctrl-klikom značke na Macu) lahko preimenujete značko po vseh vnosih ali pa jo izbrišete iz vseh zapisov, katerim je pripeta. Značke lahko dodelite tudi več vnosov naenkrat, če povlečete vnose iz podokna vnosov na značke v izbirniku značk. Tukaj pride zelo prav potrditveno polje “Prikaži vse značke”: medtem ko izbirnik značk ponavadi prikaže le značke vnosov v trenutnem pogledu, se s klikom na “Prikaži vse značke” značke, ki trenutno vidnim vnosom niso dodeljene, prikažejo osivele. Nato lahko povlečete vnose na eno od osivelih značk, da jo dodelite tem vnosom.

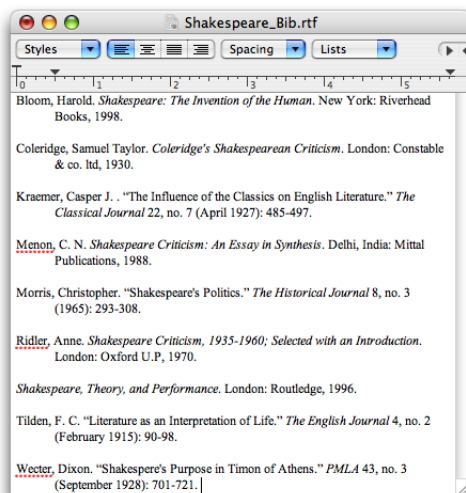
Upoštevajte, da nekateri vnosi, ki jih boste shranili, že imajo pripete značke. Če Zotero zazna podatke o klasifikaciji ali druge metapodatke kot del kataloškega zapisa, v nekaterih primerih te podatke izlušči kot značke. Tako npr. predmetne oznake zapisa OPAC (Online Public Access Catalog) postanejo značke Zotero. S tovrstnimi samodejnimi značkami upravljate na enak način, kot upravljate z ročno dodanimi značkami.

Izvoz vnosov iz svoje zbirke

Vnose svoje zbirke lahko izvozite na različne načine. Zotero lahko ustvari oblikovane bibliografije kot datoteke RTF, datoteke HTML ali pa neposredno v Microsoft Word in OpenOffice.org prek razširitev za urejevalnika besedil [MS Word](#) in [OpenOffice.org](#). Vnose lahko tudi povlečete in spustite v poljubno besedilno polje, s čimer ustvarite popolno oblikovane sklice. Če uporabljate to metodo, je [izvoz iz Zotera v spletna orodja, kot je Google Docs](#), zelo enostaven. Zotero vam omogoča tudi izvoz zbirke v druga bibliografska orodja, kot sta Endnote in Refworks.

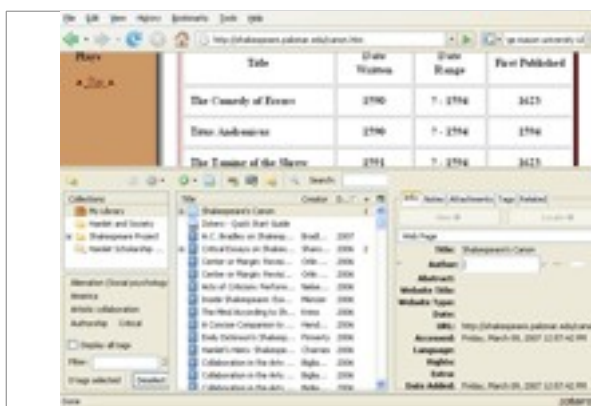
Samodejno dodajanje sklicev v MS Word

Samodejno ustvarjanje oblikovanih bibliografij

Arhivirajte splet

Kot ste že lahko opazili, je Zotero izjemno uporabno orodje za zajemanje in upravljanje z bibliografskimi podatki. Vendar to še ni vse. Zotero je tudi izvrstno orodje za arhiviranje in zaznamovanje celotnih spletnih strani. Kliknite spodnje zaslonske slike in si oglejte filmčke o arhiviranju in zaznamovanju spleta.

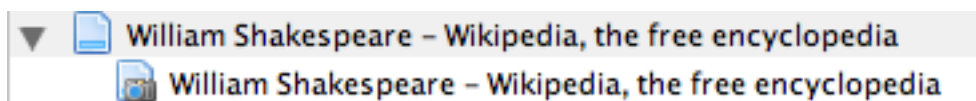

Arhiviranje spleta

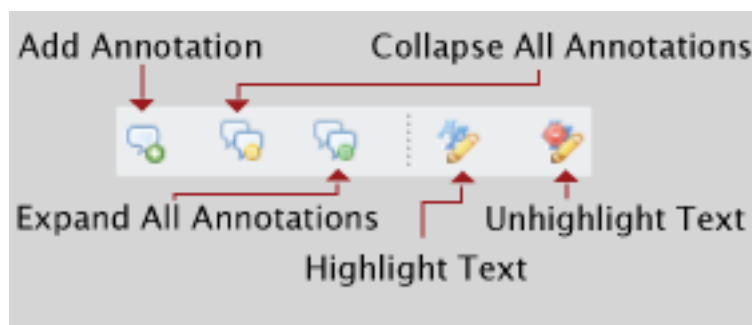

Označevanje in zaznamovanje

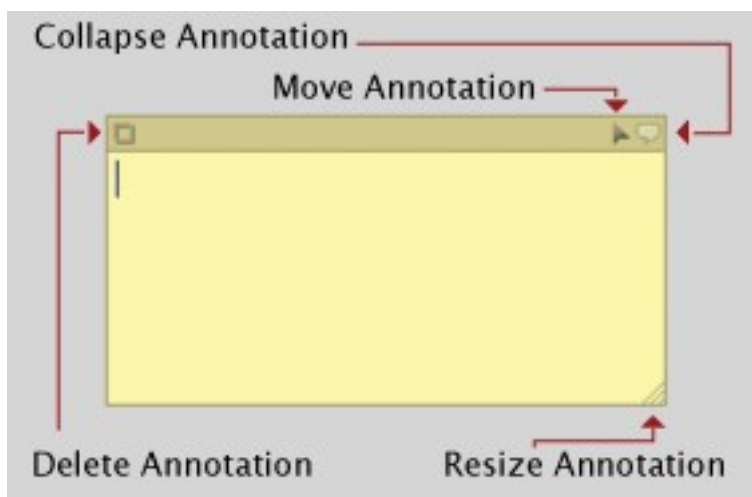
Če želite arhivirati spletno stran, izberite ikono "Ustvari nov vnos iz trenutne strani" (📄). S tem boste arhivirali kopijo strani v svoji knjižnici. Če si želite ogledati stran, kakršna je bila na dan, ko ste jo zajeli, dvokliknite ikono posnetka (📷), povezano z datoteko.

V levem kotu zaslona boste opazili tudi orodno vrstico zaznamkov.

S klikom ikone Osvetli besedilo spremenite kazalko v označevalni flomaster, nato kliknite in povlecite po besedilu, da ga poudarite. Če želite preklicati poudarjenost besedila, lahko kliknete ikono Ne osvetli besedila in izberete besedilo, s katerega želite odstraniti poudarjenost.

Če želite dodati lepljive opombe, kliknite ikono Dodaj zaznamek. Odtlej boste s klikom na poljubno mesto na strani dodali lepljivo opombo. Zaznamek skrijete tako, da kliknete na oblaček za strnitev zaznamka v desnem zgornjem kotu opombe. Če želite spremeniti velikost opombe, kliknite desni spodnji kot in ga povlecite. Če bi radi izbrisali lepljivo opombo, kliknite polje Izbriši zaznamek v levem zgornjem kotu opombe. Če želite prikazati oz. skriti svoje zaznamke, kliknite gumbe Pokaži in Skrij zaznamek na orodni vrstici zaznamkov.

Kako naprej

Zdaj, ko so vam jasne osnove Zotera, se lahko lotite poljubnega raziskovalnega projekta. Več o Zoteru lahko izveste na [straneh dokumentacije](#) in iz [učnih filmčkov](#). Če imate še vedno vprašanja, si oglejte stran s [pogosto zastavljenimi vprašanji](#) in če tudi ta ne vsebujejo odgovorov na vaše vprašanje, preiščite [forume Zotero](#). Za sprotne novice o Zoteru se naročite na [spletnik Zotero](#).

Prva, poskusna različica dokumenta (april 2008).
Uredil in prevedel Martin Srebotnjak.